

Васил Априлов

(1789 – 1847)

**225 години от рождението му.
Български будител, просветен деец, дарител и писател.**

Роден е в Габрово в заможно търговско семейство. Единайсетгодишен той остава без баща и заминава при братята си в Москва. По-късно завършва гимназия в Брашов и за кратко време (1807-1809) следва медицина във Виена. По неизвестни причини прекъсва образованието си, завръща се отново в Русия и през 1811 г. се установява в Одеса, където развива успешна търговска дейност. От 1828 г. се отдава почти изцяло на книжовна дейност.

Върху образованието на В. Априлов и формирането на миогледа му оказват своето влияние, както престоят му в гръцкото училище в Москва, така и Брашовската немска гимназия, където се запознава с произведенията на Шекспир, Гьоте, Шилер, Лесинг, френските просветители и др.

Първоначално Васил Априлов е убеден елинофил, който говори по-добре гръцки, отколкото български. Той е виден член на одеската гръцка

колония и през 1821 г. активно подпомага доброволците, готвещи се да участват в Гръцкото въстание за независимост. Години по-късно (около 1830 – 1831 г.), опознал живота на българската колония в Цариград, той постепенно преодолява елинофилските си увлечения. Преломна за него се оказва 1831 г., когато прочита труда на украинския славист Юрий Венелин „Древните и сегашните българи“. Под негово влияние той решава да се посвети на културно-просветното издигане на българския народ. С помощта на своя съгражданин Н. Палаузов и други български търговци в чужбина през 1835 г. открива в Габрово първото българско взаимно училище – сегашната Априловска гимназия.

Освен неогрещимата парична и организационна помощ, която В. Априлов оказва на българското просветно дело, той написва и издава няколко книги: „Българските книжици, или на кое славянско племе собствено принадлежи Кириловата азбука“ (Одеса, 1841 г.), „Денница на новобългарското образование“ и „Допълнение към Денницата“ (Петербург, 1841/42 г.), „Български грамоти“ (Одеса, 1845 г.), „Мисли за сегашното българско учение“ (Одеса, 1847 г.). Голямо е значението му и за

развитието на българската наука – изпява се като ревностен защитник на историята, езика и фолклора на българския народ. С помощта на сътрудници той събира множество народни песни, от които в периода след 1841 г. съставя обемен сборник, но не успява приживе да го издаде. Дейността на В. Априлов е и един от основните фактори, създаващи условия за разгаряне на борбата за черковна независимост.

През 1847 г. при завръщането си от Габрово в Одеса, той умира в румънския град Галац от измъчвалата го с години туберкулоза. Погребан е в Галац, впоследствие останките му са пренесени в Габрово – в двора на Априловската гимназия. ♦

Николай Хрелков

(1894 – 1950)

**120 години от рождението му.
Поет, публицист и преводач, родственик на Любен и Петко Каравелови.**

Роден е в Бяла Слатина, където още като ученик проявява литературните си способности. През 1910 г. заминава за София с цел да се запише в Рисувалното училище, но не

успява. Няколко години живее в несигурност и беднота. Работи в Реквизиционното бюро при Министерство на финансите, като чиновник по доставки за войската, контролор по трамвайните линии, коректор.

Първите си стихове печата през 1919 г. в списанията „Червен смях“ и „Социалистически преглед“. Силно повлиян от символизма, по-късно сътрудничи и на списанията „Везни“ и „Хиперион“. Когато през 1922 г. се сближава с Антон Страшимиров, Гео Милев и Христо Ясенов, поезията му

придобива нов смисъл, става свидетел на страданията и революционния устрем на българския народ между двете световни войни. Хрелков е един от първите поети, които пишат за подема и погрома на Септемврийското въстание през 1923 г. Политическата обстановка го принуждава да емигрира през 1925 г. в Югославия, после в Австрия и Франция. Завръща се през 1928 г., болен от туберкулоза. Без сигурно препитание, той участва в литературни сбирки и четения, редактира издания, известно време работи като библиотекар в Министерството на народното просвещение. Постепенно здравословното му състояние се влошава и от 1936 г. животът му преминава по санаториуми и болници. В последните години той се заселва в Горна Баня, където се среща и сътрудничи с Елин Пелин и Александър Балабанов.

Умира през 1950 г. в Общинската болница за гръднболни.

Поетическото наследство, което Николай Хрелков оставя, не е голямо, но има своето незаличимо място в пролетарската лирика на 20-те и 30-те години. След 1944 г. като основни теми в поезията му се явяват социалистическата революция в България и подвигът на борците от близкото и далечното минало. Превежда от руски и френски език творби на А. Пушкин, В. Брюсов, А. Блок, С. Есенин, В. Юго, П. Беранже и др. ◆

Вяра

*Каква ще бъде тук смъртта ми?
Не знам, не искам и да зная:
посред световните измами
един за мен ще бъде края.*

*Но знам, че нявга ще разкрие
небето грейнали покрови
и моя слух ще се опие
от звън на счупени окови.*

(1920)

През решетките на затвора

*Припада здрач. Като кога
съм аз тъй радостен? Живея!
Синият сенки по снега
и във кръвта ми нещо пее.*

*Това е треска. Зная. Знам.
Тъй идва тя и тъй ще мине...
Но в полунощна тишина
и мозъкът от нея стине.*

*Тя става гибелна морã,
която смазва и задушва.
Аз виждам вън, през мраз и мрак,
човешки маси как се люшкат.*

*Какво съм там оставил аз –
и за какво аз жалья толкова?
Сърцето ми пронизва мраз
и се изпълва с ледна болка.*

*Да, гладните се дигат там:
кипят нестихващи борбите...
И аз потъвам във нощта,
и в сивотата на стените.*

(1933)

Райна Кабаиванска

(род. 1934 г.)

**80 години от рождението ѝ.
Оперна певица, един от най-бележитите сопрани през втората половина на ХХ-ти век.**

Родена е в Бургас, но още когато е седемгодишна, семейството се преселва в София. От малка се учи да свири на пиано и да пее. Завършва оперно пеене и пиано в Българската държавна консерватория. Като студентка известно време е член на хора на Софийската опера. През 1958 г. печели стипендия и заминава на специализация в Италия. След участия в по-малки театри в Италия, тя бележи изключителни успехи в изявите си на най-известните световни музикални сцени – „Ла Скала“ в Милано, „Ковънт Гардън“ в Лондон, „Метрополитън опера“ и „Карнеги хол“ в Ню Йорк, „Гранд опера“ в Париж, „Театро

реал“ в Мадрид, „Театро Колон“ в Буенос Айрес, „Щатсопера“ в Хамбург, „Дойчеопера“ в Берлин, „Болшой театър“ в Москва, операта в Токио и др. Незабравими за публиката остават и спектаклите ѝ в Софийската опера. В своята 55-годишна кариера тя се представя с изключително широк репертоар, като само изпълненията ѝ в ролята на Тоска са над 400.

Най-значима е кариерата на Р. Кабаиванска в Италия, където пее във всички големи театри, а нейни партньори са тенори като Пласидо Доминго, Хосе Карерас, Лучано Павароти и други велики изпълнители.

Изкуството на Райна Кабаиванска се характеризира с голяма музикалност и висока певческа култура. Тя е изключителна не само със своя глас, с подчертания си актьорски дар и сценично присъствие. Райна Кабаиванска води майсторски класове в Академия „Киджана“ – Сиена, в Музикалната академия „Веки-Тонели“ в Модена – Италия, както

и в Нов български университет в София, където през 2002 г. учредява Фонд за присъждане на национални и международни стипендии по оперно пеене. Благодарение на него се ражда „Школата Кабаиванска“, която излъчва изпълнители, жънещи успехи в престижни оперни театри, на фестивали и конкурси по цял свят. ◆